

УДК 159.922

В.П. Остапович,
кандидат юридичних наук,
завідувач лабораторії ДНДІ МВС України,
м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0002-9186-0801

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗРОБКИ ПРОФЕСІОГРАМИ ДІЛЬНИЧНОГО ОФІЦЕРА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Стаття присвячена проблемі розробки теоретичних засад і методичного інструментарію проведення професіографічних досліджень у Національній поліції України.

На основі широкого експериментального дослідження встановлено перелік головних професійно важливих якостей дільничного офіцера поліції, визначено рекомендовані для професійної діяльності якісні та кількісні психологічні й психофізіологічні показники, а також встановлено психологічні та психофізіологічні протипоказання до оволодіння професійною діяльністю дільничного офіцера Національної поліції.

Ключові слова: Національна поліція, дільничний офіцер поліції, професіографічні дослідження, професіограма, психограма, психологічний відбір.

Стаття посвящена проблеме разработки теоретических основ и методического инструментария проведения профессиографических исследований в Национальной полиции Украины.

На основании широкого экспериментального исследования установлен перечень главных профессионально важных качеств участкового офицера полиции, определены рекомендованные для профессиональной деятельности качественные и количественные психологические и психофизиологические показатели, а также установлены психологические и психофизиологические противопоказания к овладению профессиональной деятельностью участкового офицера Национальной полиции.

Ключевые слова: Национальная полиция, участковый офицер полиции, профессиографические исследования, профессиограмма, психограмма, психологический отбор.

Від сучасної Національної поліції України очікується суттєве покращення й підвищення ефективності діяльності, яке ґрунтується на доборі персоналу з високим рівнем професійної придатності до виконання обов'язків, подальшому підвищенні готовності поліцейських до діяльності, досягненні вагомих результатів у справі боротьби зі злочинністю, охороні публічної безпеки і порядку, захисті конституційних прав і свобод громадян. Особливого значення набуває вирішення завдання професіографічного вивчення основних видів діяльності в Національній поліції України, що є передумовою ефективного використання кадрового потенціалу, оптимізації процесів добору до лав поліції найбільш придатних кандидатів, підготовки та перепідготовки кадрів, раціоналізації режимів і умов

праці, зниження травматизму. На сьогодні в нашій державі відсутні професіографічні матеріали, які стосуються діяльності працівників різних структурних підрозділів поліції. Тому *метою* статті є розкриття теоретичних засад розробки професіограми службової діяльності дільничного офіцера Національної поліції, визначення якісних і кількісних показників його професіограми.

Професіографічне вивчення діяльності в Національній поліції України здійснюється з метою створення еталонної інформаційної моделі професіонала-поліцейського. Професіографічними дослідженнями в нашій країні і за кордоном займалися юристи, психологи і соціологи – Д.О. Александров, О.М. Бандурка, В.І. Барко, О.В. Землянська, Г.Є. Запорожцева, Ю.Б. Ірхін, О.І. Кудерміна, Т.М. Малкова, О.В. Шаповалов, С.І. Яковенко, В.Є. Петров, А. Сошников, М. Дюнетт, Дж. Фланаган та інші [1–13]. Результатом професіографічного вивчення діяльності є професіограма. Остання представляє собою повний опис особливостей певної професії, вона розкриває зміст професійної праці, а також вимоги, які вона ставить перед людиною. Головною частиною професіограми є психограма, що включає повний опис власне психологічних характеристик та професійно важливих особистісних якостей спеціаліста. Завдяки дослідженням вітчизняних науковців розроблено професіограми масових міліцейських професій, методики професійно-психологічного добору кандидатів на службу в МВС України [1–6], проте професіографічний опис діяльності дільничного офіцера не проводився, тому метою статті є розкриття основних компонентів професіограми дільничного офіцера поліції.

За Національним класифікатором України “Класифікатор професій” ДК 003:2010 (чинний, затверджений наказом Держспоживстандарту України від 28.07.2010 № 327) посада дільничного інспектора віднесена до розділу 3 “Фахівці”, код підкласу – 3451, назва класифікаційного угруповання – “Інспектори правоохоронних органів та фахівці із дізнання”, код КП (згідно з покажчиком професійних назв робіт за кодами професій) – 3451, професійна назва роботи – “Дільничний інспектор міліції”. У Національному класифікаторі ДК 003:2010 професія дільничного офіцера поліції нормативно не визначена.

У процесі експериментального дослідження, яке проводилось із використанням психологічних і соціологічних методів, обстежено більше трьохсот офіцерів поліції з 25 областей нашої держави. Встановлено, що основою професійної діяльності дільничних офіцерів поліції є: пізнавальна діяльність – збір та вивчення інформації, необхідної для вирішення професійних завдань (загальної та індивідуальної профілактики, попередження і розкриття злочинів, розшуку злочинців та осіб, зниклих без вісті, аналізу оперативної обстановки тощо); конструктивна діяльність – планування роботи протягом часових та ситуативних інтервалів, активне використання цільового планування, продукування гіпотез про передбачуваний розвиток подій на обслуговуваній території; комунікативна діяльність – взаємодія з громадянами, співробітниками, соціальними групами в межах виконання службових завдань; отримання інформації через спілкування; соціальна діяльність – виконання заходів загальної та індивідуальної профілактики, проведення правової пропаганди серед населення, участь у перевихованні правопорушників, злочинців з метою їхнього повернення до соціально-нормативної поведінки; посвідчувальна діяльність – приведення отриманої інформації в спеціальну форму (журнал звернень та прийому громадян, реєстрація повідомлень про подію, план роботи тощо), що відображають хід і результати діяльності.

Дільничний офіцер поліції *провадить діяльність на принципах* верховенства права, дотримання прав і свобод людини, законності, відкритості та прозорості, політичної нейтральності, взаємодії з населенням на засадах партнерства. Дільничні офіцери поліції *керуються в роботі*: Конституцією України, законами України “Про Національну поліцію”, “Про запобігання та протидію домашньому насильству”, “Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі”, “Про соціальну адаптацію осіб, які відбувають чи відбули покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк”, “Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону”, іншими актами законодавства України, нормативно-правовими актами Міністерства внутрішніх справ України.

Робоче місце дільничного офіцера поліції для прийому громадян знаходиться у приміщенні поліцейської станції або іншому місці. Час прийому громадян щодня складає близько двох годин і, як правило, поєднується з веденням документації (стосовно піднаглядних осіб та скоєних на дільниці злочинів тощо). Діяльність дільничного офіцера поліції пов'язана з високою фізичною та психоемоційною напруженістю. Мають місце фактори виробничого середовища і трудового процесу, які впливають на здоров'я і працездатність фахівців під час виконання ними професійних обов'язків. Особливість діяльності дільничного офіцера поліції полягає у тісному і постійному контакті з населенням, яке проживає і працює на території поліцейської дільниці, досконалому знанні свого контингенту. Професійні функції дільничного офіцера поліції характеризуються широтою і різнобічністю .

Основні складові професійної діяльності дільничного офіцера поліції і часові витрати робочого дня на виконання основних завдань розподіляються так: забезпечення публічної безпеки громадян на території закріпленої дільниці, патрулювання – 24 %; прийом громадян, розгляд заяв та повідомлень про кримінальні, адміністративні правопорушення або події – 18 %; робота з порушниками антиалкогольного законодавства, наркотично залежними особами, неповнолітніми правопорушниками, особами, що вчиняють домашнє насильство, особами, що перебувають на превентивному обліку тощо – 15 %; розкриття та попередження злочинів – 14 %; інші завдання – 29 %. До основних факторів, які викликають втому в діяльності дільничного офіцера поліції, належать: тривале перебування в стані емоційного і фізичного навантаження; значний обсяг і різноманітність функціональних обов'язків; велика кількість контактів із людьми; переважно індивідуальний характер роботи; постійні переміщення по території, нерідко за відсутності службового транспорту; шкідливі для здоров'я умови праці; ненормований робочий день, відсутність регулярних днів відпочинку.

Комунікативна діяльність є важливою складовою професійної діяльності дільничного офіцера поліції, яка визначає ефективність його роботи в ситуаціях взаємодії з громадянами, співробітниками інших служб, соціальними групами в межах виконання службових завдань.

Узагальнення змісту, характеру, методів діяльності дільничних офіцерів дозволяє визначити *основні її характеристики*, які вирізняють її серед інших видів професійної діяльності. До них належать: широкий спектр завдань професійної діяльності (здійснює реалізацію на закріпленій території практично всіх завдань та функцій органу поліції); часта зміна об'єктів професійної діяльності (необхідність оперативного реагування на професійні ситуації, що можуть виникати одночасно, розмаїття локальних завдань); самостійність в організації процесу

власної професійної діяльності (працює за індивідуальним планом); одноосібність у прийнятті рішень і висока відповідальність за них; владні повноваження; висока інтенсивність професійних взаємодій (свідки, підозрювані, потерпілі, представники громадських організацій тощо); значні просторові переміщення в межах дільниці (особливо в сільській місцевості); виконання завдань з обслуговування дільниці, що можуть виходити за межі функціональних.

Професійну діяльність дільничного офіцера супроводжує низка *негативних чинників*, до яких належать: значні фізичні й психічні навантаження, зумовлені дефіцитом часу або інформації (необхідність координації різних за змістом видів діяльності (пошукової, аналітичної, комунікативної) та на різні проміжки часу (день, тиждень, місяць) із виділенням резерву часу на непередбачувані обставини); порушення регламентованого режиму праці і відпочинку; порушення режиму харчування; тривалість робочого часу може значно перевищувати встановлені нормативи, нерідко поліцейські працюють без вихідних днів, непоодинокими є випадки нічної роботи; часті стресові та конфліктні ситуації; необхідність професійних контактів із найбільш небезпечною та соціально занедбаною категорією правопорушників, для якої характерна стійка кримінальна орієнтація, негативне ставлення до соціально корисної праці, низький моральний та інтелектуальний рівень, вороже ставлення до представників влади, агресивність; ризик зараження під час службової діяльності небезпечними захворюваннями: СНІД, венеричні хвороби, туберкульоз, педикульоз тощо.

Професія дільничного офіцера поліції висуває підвищені вимоги до *сенсорно-перцептивної сфери* поліцейського. Він повинен мати високу чутливість зорового, слухового, дотикового і нюхового аналізаторів; розвинений вестибулярний апарат, добре орієнтуватися у просторі та часі.

Також дільничному офіцеру поліції необхідно володіти розвинутими *пізнавальними процесами*. Фахівцеві необхідно мати такі якості *уваги*, як висока стійкість, концентрація, переключення, розподіл і обсяг; здатність помічати зміни. Він повинен мати хорошу оперативну і довготривалу *пам'ять*; добрі показники зорової, слухової, рухової словесно-логічної та образної пам'яті. Високі вимоги також висуваються до якостей *мислення*: дільничному офіцеру поліції потрібно мати високу швидкість, гнучкість й оригінальність мислення. У нього повинні бути розвинуті здібності до розумових операцій порівняння, узагальнення, систематизації, індукції.

Професійна діяльність дільничного офіцера поліції висуває підвищені вимоги до рівня *психомоторних властивостей* працівника. Дільничному офіцеру поліції потрібно мати достатньо високу швидкість простої реакції і реакції на рухомий об'єкт; достатню точність і зкоординованість рухів.

Дільничний офіцер поліції має володіти розвинутими *мовленнєвими функціями*: значним словниковим запасом, чіткою вимовою, здатністю точно і лаконічно висловити думку.

Професія дільничного офіцера поліції висуває певні вимоги до *загальних і спеціальних професійних здібностей* працівників. *Загальні здібності*. Дослідження усереднених показників рівня розвитку загальних здібностей за тестами Р. Амтхауера і Р. Кеттелла показали, що дільничним офіцерам поліції властивий середній рівень *вербального* інтелекту (IQ = 95–105), середній рівень *невербального* (числового) інтелекту (IQ = 96), середній і високий рівень розвитку *невербального* (просторового) інтелекту (IQ = 110–120). Вивчення креативності дільничних офіцерів поліції показало, що для них характерним є його середній рівень (M = 4,19

балів), середній і вищий за середній рівень оригінальності мислення ($M = 8,34$). *Спеціальні здібності*. Дільничний офіцер поліції має вміти застосовувати й використовувати заходи поліцейського примусу: фізичний вплив (силу), спеціальні засоби, вогнепальну зброю.

Професійна діяльність дільничного офіцера поліції потребує розвинутих *комунікативних здібностей*. Обстеження за допомогою тесту Лірі показало, що в усередненому профілі дільничного офіцера поліції переважають октанти № 1 (домінування) – 7,81 балів, № 7 (товариськість, компромісність) – 7,42 балів, № 8 (відповідальність) – 6,59 балів, № 2 (незалежність, самостійність) – 5,87 балів. Низькі показники зафіксовано за октантами № 4 (ригідність, підозрілість) – 2,33 балів, № 5 (покірність) – 3,29 балів. Отже, дільничний офіцер поліції повинен бути наполегливим і переконливим у спілкуванні, уміти здійснювати візуальну діагностику людини та її поведінки, надавати об'єктивну оцінку діям та вчинкам опонента, впливати на співрозмовника, привертати увагу і зацікавлювати людей, викликати в них почуття довіри; швидко встановлювати контакти з новими людьми; знаходити необхідний тон розмови, переконувати, визначати індивідуальні особливості співрозмовника, добиватися/досягати поставленої мети в процесі спілкування, відстоювати власну думку.

Індивідуально-психологічні особливості. Дільничний офіцер поліції повинен мати *сильний* або *середньо-сильний тип нервової системи*, що пов'язано з необхідністю витримувати значне емоційне навантаження, долати почуття страху, невпевненості, невизначеності; високу психофізіологічну витривалість і працездатність; високу або середню лабільність нервових процесів.

Для дільничних офіцерів поліції характерні кілька типів профілів за результатами виконання тепінг-тесту. Близько половини (46,9 %) обстежених демонструють середньо-сильний тип вищої нервової діяльності (ВНД). Близько третини обстежених працівників (27,4 %) демонструють профіль, характерний для середньо-слабкої нервової системи. 13,1 % респондентів мають сильну нервову систему, а 12,6 % – слабку нервову систему. Переважна більшість поліцейських мають середні (56,3 %) і високі (31,9 %) показники лабільності нервових процесів, лише 14,3 % працівників мають низьку лабільність.

Дільничному офіцеру поліції властиві такі риси *темпераменту*, як висока предметна і соціальна активність (темп), високий рівень соціальної та середній – предметної ергічності, середній рівень предметної і соціальної пластичності та низький рівень предметної та соціальної емоційності. В усередненому особистісному профілі дільничних офіцерів поліції за тестом Русалова зафіксовано середні та високі показники предметного і соціального темпу (7,13 і 9,71 балів відповідно); високий рівень соціальної та помірний рівень предметної ергічності (9,19 і 5,79 балів відповідно), високі показники предметної (8,89 балів) і соціальної пластичності (8,72 балів), що свідчить про високу працездатність особистості, прагнення напруженої фізичної та розумової праці, високу швидкість виконання операцій моторно-рухової та мовленнєвої діяльності, легкість переключення з одного виду діяльності на інший.

Аналіз усередненого *мотиваційного профілю* особистості дільничного офіцера поліції дозволяє зробити висновок про те, що працівники характеризуються прагненням: а) високої заробітної плати та матеріальної винагороди, бажання мати роботу з соціальними гарантіями ($M = 42,87$); б) цікавої та суспільно корисної праці ($M = 36,70$); в) чіткого структурування роботи, наявності зворотного зв'язку ($M = 34,79$); г) визнання з боку інших людей у тому, щоб цінували їх працю,

досягнення (M = 33,25), д) належних умов праці (M = 30,57), е) самостійності, самовдосконалення (M = 30,33). Дільничним офіцерам поліції в основному властивий середній рівень самоактуалізації (58 % опитаних). Високий рівень демонструють 25 % респондентів, низький – 17 %.

Характерологічні особливості. Аналіз усередненого профілю особистості дільничного офіцера поліції дозволяє охарактеризувати його як лінійний, розташований у діапазоні 3–6 балів, що свідчить про гармонійність особистості дільничних офіцерів, врівноваженість особистісних якостей. Варіабельність профілів незначна ($y = 1,80–1,20$), що виявляє збалансованість різноспрямованих тенденцій. Усереднений профіль дільничного офіцера містить три підйоми: за шкалами: 1 (6,88 балів), 8 (5,68 балів), 2 (5,51 балів). Отже, дільничних офіцерів можна охарактеризувати як людей зі стеничним типом реагування, високою активністю і високим рівнем домагань, високою лабільністю (емотивністю), контрольованістю емоційних реакцій. Фахівцям притаманні лідируючий стиль поведінки, здатність до швидкого формування нових навичок, стійкість до стресу, тенденція до самореалізації та протидії впливу середовища. Аналіз особливостей індивідуальних профілів дозволив виокремити із вибірки дільничних інспекторів три варіації типів: а) з провідними шкалами 1 і 2 – для таких фахівців характерні екстравертованість і спонтанність, вони добре працюють і взаємодіють із населенням, люблять спілкуватися; б) з переважанням шкал 1 і 8 – такі відрізняються тенденцією до лідерства, наполегливістю, старанністю, раціональністю; в) з домінуванням шкал 2 і 6 – таким поліцейським притаманна врівноваженість стеничних і гіпостеничних рис характеру, вони є спонтанними, активними, виявляють високий рівень домагань і мотивації досягнення, можуть добре працювати з документами, виконувати монотонну роботу.

Використання опитувальника Леонгарда–Шмішека показало відсутність акцентуацій характеру і темпераменту у дільничних офіцерів поліції. В усередненому профілі поліцейських зафіксовано деякі підвищення за шкалами 5 (гіпертимність) – 14,76; 1 (демонстративність) – 14,58; 2 (застрягання) – 12,43. Показники тривожності, збудливості, дистимічності знаходяться у межах норми. Щодо *емоційно-вольових* якостей, то для дільничного офіцера поліції мають бути притаманні: емоційна стійкість, урівноваженість і самовладання в конфліктних та стресових ситуаціях, рішучість, здатність брати на себе відповідальність у складних ситуаціях, вірно оцінювати свої сили і можливості, наполегливість і гнучкість у досягненні мети. Серед *найважливіших* експерти виділяють такі індивідуально-психологічні якості дільничних офіцерів поліції (в порядку зменшення значущості): 1) комунікативні, 2) мислительні, 3) лідерські, 4) вольові, 5) мовленнєві, 6) уважливості, 7) імажинативні, 8) емоційні, 9) психомоторні, 10) сенсорно-перцептивні.

Таким чином, професіографічне дослідження показало, що успішне оволодіння професією дільничного офіцера поліції значною мірою залежать від ступеня сформованості *головних професійно важливих якостей*, що визначається такими ознаками: 1) високий або середній рівень комунікативних здібностей; 2) середній та вищий за середній рівень загальних здібностей; 3) середньо-сильний тип нервової системи, високий або середній рівень її лабільності; 4) високий рівень розвитку спеціальних професійних здібностей; 5) сформованість характерологічних рис (спонтанність, сміливість, екстравертованість, упевненість, оптимізм, наполегливість, самоконтроль тощо); 6) сформованість властивостей темпераменту (темпу, ергічності, пластичності); 7) середній або високий рівень самоактуалізації; 8) сформованість емоційно-вольових якостей (здатність долати труднощі, брати на себе

відповідальність, емоційна стійкість); 9) достатній рівень розвитку пізнавальних процесів; 10) високий рівень психомоторних властивостей; 11) достатня чутливість аналізаторів.

Визначено рекомендовані для професійної діяльності якісні та кількісні психологічні й психофізіологічні показники: а) сильна або середньо-сильна нервова система (опуклий або помірно низхідний тип кривої тепінг-тесту упродовж 30 с; висока і середня лабільність нервової системи (кількість дотиків упродовж 30 с – не менше 160); б) високий або середній рівень вербального інтелекту (за тестом Амтхауера – не менше 10 балів або 100 одиниць IQ) та невербального (за тестом Амтхауера – не менше 12 балів або 100 одиниць IQ); за тестом Кеттелла – не менше 16 балів (або 100 одиниць IQ); в) середній або високий рівень креативності (за тестом Меде–Піорковського показник кількості речень – не менше 4, а оригінальності – не менше 6); г) сформованість комунікативних здібностей (за тестом Лірі показники октантів № 1, 2, 3, 4, 8 в профілі не перевищують 10 балів; показники октантів 5, 6, 7 не перевищують 8 балів); е) темперамент сильного типу ВНД (за тестом Русалова показники темпу, ергічності й пластичності в профілі – не менше 6 балів; емоційності – не більше 6 балів); ж) сформованість мотивації (показники самоактуалізації за тестом Джонса–Крендалла – не менше 40 балів, а за тестом Маслоу – на першій або другій позиції за результатами ранжування); з) характерологічний профіль стеничного типу (за тестом ІТО в профілі показники шкал 1, 2, 4, 8 становлять не менше 5 балів, шкал 3, 5, 6 і 7 – не більше 5 балів); і) достатня швидкість простої зорово-моторної реакції (ПЗМР) – не більше 230 мс; достатня швидкість реакції на рухомий об'єкт (РРО) – сумарна величина відхилень не перевищує 1500 за 30 проходжень); к) достатній рівень розподілу і швидкості переключення уваги (при виконанні тесту Грюнбаума час не перевищує 20 с, кількість помилок не більше 2); л) оптимальний рівень функціональної активності мозку (величина омега-потенціалу знаходиться в інтервалі 20–40 мВ).

Встановлено психологічні та психофізіологічні протипоказання до оволодіння професійною діяльністю (критерії професійної непридатності): слабкий тип нервової системи; низький рівень лабільності нервової системи; недостатня швидкість ПЗМР (перевищує 230 мс) і РРО (сумарна величина відхилень перевищує 1500 за 30 проходжень); недостатній рівень розподілу і швидкості переключення уваги (при виконанні тесту Грюнбаума час перевищує 20 с, кількість помилок більше 2); недостатній рівень функціональної активності мозку і адаптивних резервів організму (величина омега-потенціалу або нижча за 20 мВ, або перевищує 40 мВ); низький рівень будь-якої зі складових інтелектуального потенціалу (вербального та невербального інтелекту, креативності), тобто становить менше 95 одиниць IQ); низький рівень розвитку спеціальних професійних здібностей; низький рівень сформованості комунікативних здібностей (за тестом Лірі показники октантів № 1, 2, 3, 4, 8 в профілі перевищують 10 балів; показники октантів 5, 6, 7 перевищують 8 балів); несприятливі для діяльності властивості темпераменту (за тестом Русалова низькі показники темпу, ергічності, пластичності – менше 6 балів і високі бали за емоційністю – більше 9); низький рівень самоактуалізації та мотивації досягнення; домінування мотивації уникнення невдачі та мотивів, не пов'язаних зі змістом службової діяльності; негативні характерологічні риси (наявність в особистісному профілі ІТО підвищених шкал гіпостеничного типу реагування: 7 (тривожності), 6 (сензитивності), 5 (інтроверсії) – більше 7 балів) і високих показників за шкалами стеничного типу реагування: 2 (спонтанності),

3 (агресивності), 4 (ригідності) – більше 8 балів); акцентуації характеру і темпераменту (за опитувальником Леонгарда–Шмішека більше 18 балів за будь-яким із типів); негативні емоційно-вольові якості (конфліктність, побоювання труднощів, нездатність брати на себе відповідальність, емоційна нестійкість у стресових ситуаціях тощо); дефекти і порушення діяльності аналізаторів (зорового, слухового, дотикового, нюхового); порушення або низький рівень сформованості пізнавальних процесів (сприйняття, уваги, пам'яті, мислення).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бандурка А.М., Бочарова С.П., Землянская Е.В. Профессионализм и лидерство. Харьков: ТИТУЛ, 2006. 578 с.
2. Барко В.І., Ірхін Ю.Б., Нещерет Т.В., Шаповалов О.В. Професіографічний опис основних видів діяльності в органах внутрішніх справ України. Київ: РВЦ КНУВС, ДП “Друкарня МВС”, 2007. 100 с.
3. Кабаченко Т.С. Психология управления. М.: Педагогическое общество России, 2003. 384 с.
4. Климов Е.А. Образ мира в разнотипных профессиях. М.: Наука, 1995. 186 с.
5. Кулагин Б.В. Основы профессиональной психодиагностики. Львов: Медицина, 1984. 216 с.
6. Мучински П. Психология, профессия, карьера: учеб. пособие. 7-е изд. СПб.: Питер, 2004. 539 с.
7. Ньустром Д.В. Организационное поведение. Поведение человека на рабочем месте. СПб.: Питер, 2000. 384 с.
8. Сошников А., Пеленицын А. Оценка персонала: психологические и психофизиологические методы. М.: Эксмо, 2009. 240 с.
9. Dunnette M.D., Borrmann W.C. Personnel selection and classification systems. Annual Review Psychology. 1979. Vol. 30, № 1. P. 477–525.
10. Flanagan J.C. The critical incident technique. Psychological Bulletin. 1954. Vol. 5, № 1. P. 327–358.
11. McCormick E.I. Job and task analysis. Handbook of industrial and organizational psychology. Chicago, 1976 P. 651–696.
12. Класифікатор професій дк 003:2010. База даних “Законодавство України” / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10>. (дата звернення: 25.06.2018).

REFERENCES

1. Bandurka A.M., Bocharova S.P., Zemlianskaia E.V. (2006) Professionalizm y liderstvo. “Professionalism and Leadership”. Kharkov. 578 p. [in Russian].
2. Barko V.I., Irkhin Y.B., Neshcheret T.V., Shapovalov O.V. (2007) Profesiografichnyi opys osnovnykh vydiv diialnosti v orhanakh vnutrishnikh sprav Ukrainy. “Professional Description of the Main Types of Activity in the Internal Affairs Bodies of Ukraine”. Kyiv. 100 p. [in Ukrainian].
3. Kabachenko T.S. (2003) Psykholohyia upravlenyia. “Psychology of Management”. M.: Pedagogical Society of Russia, 2003. 384 p. [in Russian].
4. Klymov Y.A. (1995) Obraz myra v raznotypanykh professyakh. “The Image of Peace in Different Types of Professions”. M.: Nauka, 1995. 186 p. [in Russian].
5. Kulahyn B.V. (1984) Osnovy professyonalnoi psykhodyahnostyky. “Basics of Professional Psychodiagnosics”. Lviv: Medytsyna. 1984. 216 p. [in Ukrainian].
6. Muchynsky P. (2004) Psykholohyia, professyia, karera: ucheb. posobye. “Psychology, Profession, Career”: manual. SPb.: Peter, 2004. 539 p. [in Ukrainian].
7. Niustrom D.V. (2009) Orhanyzatsyonnoe povedenye. Povedenye cheloveka na rabochem meste. “Personnel Assessment: Psychological and Psychophysiological Methods” [in Ukrainian].
8. Soshnykov A., Pelenytsyn A. (2009) Otsenka personala: psykholohycheskye y psykhofyzyolohycheskye metody. “Personnel Assessment: Psychological and Physiological Methods”. M.: Eksmo. 240 p. [in Russian].
9. Dunnette M.D., Borrmann W.C. (1979) Personnel Selection and Classification Systems. Annual Review Psychology. Vol. 30. No1. P. 477–525 [in English].
10. Flanagan J.C. (1954) The Critical Incident Technique. Psychological Bulletin. Vol. 5, No 1, 327–358 [in English].
11. McCormick E.I. (1976) Job and Task Analysis. Handbook of industrial and organizational psychology. Chicago, 651–696 [in English].

12. Klasyfikator profesii dk 003:2010. Baza danykh “Zakonodavstvo Ukrainy” / Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10> (Date of Application: 25.06.2018).

UDC 159.922

V.P. Ostapovych,
Candidate of Juridical Sciences, Chief of Research Lab, State Research
Institute MIA Ukraine, Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0002-9186-0801

THEORETICAL ASPECTS OF THE DEVELOPMENT OF A PROFESSIOGRAM OF THE LOCAL OFFICER OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE

Paper is devoted to the issue of development of theoretical foundations and methodical tools for conducting professional research at the National Police of Ukraine. Theoretical bases and structure of the process of professional research are studied, the possibilities of use of methods and means of professionalism for the development of a modern professional profile of the district police officer are revealed. It has been shown that a profессиogram is a complete description of the specifics of a particular profession, it reveals the content of professional work, as well as the requirements that it sets before a person. This is a document providing a comprehensive, systematic and comprehensive description of the objective characteristics of the profession and the totality of its requirements to individual psychological features of a man. In the process of development of the profession, a number of psychological and sociological research methods were used, and the sample of police officers surveyed was more than 300 people from different regions of the state.

Theoretical bases and structure of the experimental process of professional research are presented, the possibilities of using some of its methods and means for the development of a modern professional profile of the district police officer are presented. The main structural components of the profессиogram are described, in particular, the general characteristics of activity, authority, working conditions, risk factors for health, etc. The main part of the profессиogram is a psychogram, which includes a complete description of the actual psychological characteristics and professionally important personal qualities of the specialist. Paper describes the requirements of the profession to the sensory-perceptual sphere of the district inspector, general and special abilities, features of temperament and character, motivation and emotional-volitional qualities. It is emphasized that comprehensive professional study of professional police activity is a prerequisite for solving problems related to the effectiveness of using personnel potential, optimizing the selection of the most suitable candidates for police, training and retraining of personnel, rationalization of work, reducing of injuries, etc. On the basis of a broad experimental study, a list of the main professional qualities of the district police officer was established, qualitative and quantitative, psychological and psychophysiological indicators recommended for professional activity were identified, as well as psychological and psychophysiological contraindications to the professional activity of the district police officer of the National Police.

Keywords: the National Police of Ukraine, district police officer, profессиogram studies, profессиogram, psychogram, psychological selection

Отримано 08.08.2018